

KRIMINOLOGIYA VA JINOIY ODIL SUDLOV

ILMIY-AMALIY JURNAL

2025-yil 3-son

VOLUME 5 / ISSUE 3 / 2025
ISSUE DOI: 10.51788/TSUL.CCJ.5.3.

ISSN 2181-2179
DOI: 10.51788/TSUL.CCJ.

Crossref
Content
Registration

MUASSIS:

**TOSHKENT DAVLAT YURIDIK
UNIVERSITETI**

“Kriminologiya va jinoiy odil sudlov” ilmiy-amaliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2021-yil 18-martda 1160-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Ushbu jurnal O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi bilan hamkorlikda tashkil etilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:

O. Choriyev

Muharrirlar:

Y. Mahmudov, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, Y. Yarmolik,
E. Mustafayev

Musahhih:

M. Tursunov

Texnik muharrir:

U. Sapayev

Dizayner:

D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.

Tel.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Faks: (0371) 233-37-48.

Veb-sayt: www.ccj.tsul.uz

E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1386.

Nashriyot litsenziyasi

№ 174625, 29.11.2023.

Jurnal 2025-yil 26-sentabrda
bosmaxonaga topshirildi.

Qog‘oz bichimi: A4.

Shartli bosma tabog‘i: 7,2

Adadi: 100. Buyurtma: № 173.

Bosmaxona litsenziyasi

29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.

Bosmaxona manzili:

100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

BOSH MUHARRIR

N. Salayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası professori, yuridik fanlar doktori

BOSH MUHARRIR

S. Samadov – O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi boshlig‘i v.v.b.

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI

D. Bazarova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi kafedrası mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

MAS‘UL MUHARRIR

A. Otajonov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

TAHRIR HAY‘ATI A‘ZOLARI

M. Rustambayev – O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti boshlig‘i, yuridik fanlar doktori, professor

F. Raximov – O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori

Q. Abdurasulova – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori

V. Davlyatov – yuridik fanlar doktori, professor

S. Niyozova – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori

Sh. Xaydarov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori

R. Kabulov – O‘zbekiston Respublikasi IIV akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori

B. Umirzakov – O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Kriminologiya kafedrası boshlig‘i, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

A. Baratov – Toshkent davlat yuridik universiteti dotsenti, yuridik fanlar nomzodi

I. Astanov – O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori

B. Pulatov – O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori

**УЧРЕДИТЕЛЬ:
ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ**

Правовой научно-практический журнал «Криминология и уголовное правосудие» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 18 марта 2021 года с удостоверением № 1160.

Журнал создан при сотрудничестве с Правоохранительной академией Республики Узбекистан.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:
Й. Махмудов, М. Шарифова,
Ш. Бекназарова, Е. Ярмолик,
Э. Мустафаев

Корректор:
М. Турсунов

Технический редактор:
У. Сапаев

Дизайнер:
Д. Ражапов

Адрес редакции:
100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.

Тел.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Факс: (0371) 233-37-48.

Веб-сайт: www.ccj.tsul.uz

E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1386.

Издательская лицензия от
29.11.2023, № 174625.

Журнал передан в типографию
26.09.2025.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 7,2. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 173.

Лицензия типографии от
№ 174626, 29.11.2023.

Отпечатано в типографии
Ташкентского государственного
юридического университета.
100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Н. Салаев – доктор юридических наук, профессор кафедры уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

С. Самадов – врио начальника Правоохранительной академии Республики Узбекистан

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Д. Базарова – доктор юридических наук, профессор, заведующая кафедрой уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

А. Отажонов – доктор юридических наук, профессор, заведующий кафедрой уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

М. Рустамбаев – доктор юридических наук, профессор, начальник Университета общественной безопасности Республики Узбекистан

Ф. Рахимов – доктор юридических наук, профессор Правоохранительной академии Республики Узбекистан

К. Абдурасулова – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета

В. Давлятов – доктор юридических наук, профессор

С. Ниёзова – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета

Ш. Хайдаров – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета

Р. Кабулов – доктор юридических наук, профессор Академии МВД Республики Узбекистан

Б. Умирзаков – доктор философии (PhD) по юридическим наукам, доцент, начальник кафедры криминологии Академии МВД Республики Узбекистан

А. Баратов – кандидат юридических наук, доцент Ташкентского государственного юридического университета

И. Астанов – доктор юридических наук, профессор Правоохранительной академии Республики Узбекистан

Б. Пулатов – доктор юридических наук, профессор Правоохранительной академии Республики Узбекистан

**FOUNDER:
TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW**

"The scientific-practical journal "Criminology and Criminal Justice" was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on March 18, 2021, with certificate No. 1160.

This journal was founded in cooperation with the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
Y. Makhmudov, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, Y. Yarmolik, E. Mustafae

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Editorial office address:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.

Phone: (0371) 233-66-36,
233-41-09.

Fax: (0371) 233-37-48.

Website: www.ccj.tsul.uz

E-mail: criminologyjournal@tsul.uz

Subscription index: 1386.

Publishing license
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 26.09.2025.

Paper size: A4.

Cond.p.f: 7,2.

Units: 100. Order: № 173.

Printing house license
№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITOR-IN-CHIEF

N. Salayev – Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

EDITOR-IN-CHIEF

S. Samadov – Acting Head of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF

D. Bazarova – Head of the Department of Criminal and Procedural Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law , Professor

EXECUTIVE EDITOR

A. Otajonov – Head of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

M. Rustambayev – Head of the University of Public Security of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

F. Rakhimov – Professor of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

Q. Abdurasulova – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

V. Davlyatov – Doctor of Law, Professor

S. Niyozova – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

Sh. Khaydarov – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

R. Kabulov – Professor of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

B. Umirzakov – Head of the Department of Criminology of the Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate professor

A. Baratov – Associate professor of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences

I. Astanov – Professor of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

B. Pulatov – Professor of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

MUNDARIJA

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

Ochilov Samariddin Kamoliddinovich

JAZONI O'TASHDAN MUDDATIDAN ILGARI SHARTLI OZOD QILISH
INSTITUTINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 8

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

Paraxatova Shaxnoza Yernazarovna

EKSPERT TEKSHIRUVI UCHUN NAMUNALAR Olishda SHAXSNING
HUQUQLARI VA QONUNY MANFAATLARINI TA'MINLASH26

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

Mirzayeva Mohina Srojiddinovna

TRANSPORT INFRATUZILMASI LOYIHALARIDA KORRUPSIYAGA
QARSHI SAMARALI CHORALARNING XALQARO TAJRIBASI:
TAHLIL VA TAVSIYALAR39

12.00.14 – HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI. JAMOA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH. PROBATSIIYA FAOLİYATI

Ismoilov Zafarbek Kamol o'g'li

HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI, JINOYATCHILIKNING OLDINI
OLISH VA UNGA QARSHI SAMARALI KURASHISH USULLARI51

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

Очилов Самариддин Камолиддинович

ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИНСТИТУТА УСЛОВНО-ДОСРОЧНОГО
ОСВОБОЖДЕНИЯ ОТ ОТБЫВАНИЯ НАКАЗАНИЯ 8

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Парахатова Шахноза Ерназаровна

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВ И ЗАКОННЫХ ИНТЕРЕСОВ ЛИЧНОСТИ
ПРИ ПОЛУЧЕНИИ ОБРАЗЦОВ ДЛЯ ЭКСПЕРТНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ36

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

Мирзаева Мохина Срожиддиновна

МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА ЭФФЕКТИВНЫХ АНТИКОРРУПЦИОННЫХ
МЕР В ПРОЕКТАХ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ:
АНАЛИЗ И РЕКОМЕНДАЦИИ39

12.00.14 – ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ ПРЕСТУПНОСТИ. ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОБЩЕСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ. ПРОБАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Исмоилов Зафарбек Камол угли

ПРОФИЛАКТИКА ПРАВОНАРУШЕНИЙ, ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ
ПРЕСТУПНОСТИ И ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ БОРЬБЫ С НЕЙ51

CONTENTS

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

Ochilov Samariddin Kamoliddinovich

THE ISSUES RELATED TO THE IMPROVEMENT OF THE INSTITUTION
OF CONDITIONAL EARLY RELEASE FROM IMPRISONMENT 8

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

Parakhatova Shakhnoza Yernazarovna

ENSURING THE RIGHTS AND LEGAL INTERESTS OF INDIVIDUALS WHEN
OBTAINING SAMPLES FOR EXPERT RESEARCH26

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

Mirzaeva Mohina Srojiddinovna

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN EFFECTIVE ANTI-CORRUPTION
MEASURES IN TRANSPORT INFRASTRUCTURE PROJECTS:
ANALYSIS AND RECOMMENDATIONS39

12.00.14 – CRIME PREVENTION. ENSURING PUBLIC SAFETY. PROBATION ACTIVITY

Ismoilov Zafarbek Kamol ugli

PPREVENTION OF OFFENSES, CRIME PREVENTION, AND EFFECTIVE
METHODS OF COMBATING THEM51

Kelib tushgan / Получено / Received: 25.07.2025
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 20.08.2025
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 26.09.2025

DOI: 10.51788/tsul.ccj.5.3./MID05481

UDC: 343.85(045)(575.1)

HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI, JINOYATCHILIKNING OLDINI OLISH VA UNGA QARSHI SAMARALI KURASHISH USULLARI

Ismoilov Zafarbek Kamol o'g'li,

Toshkent davlat yuridik universiteti mustaqil izlanuvchisi

ORCID: 0009-0009-4689-1543

e-mail: zafarbekismoilov2304@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida jinoyatchilikning oldini olish va unga qarshi samarali kurashish masalalari yoritilgan. Mavzuning dolzarbligi jinoyatlarning shakli va tusining murakkablashib borayotgani, ularning oldini olish uchun zamonaviy, tizimli va barqaror yondashuvlar talab qilinayotgani bilan belgilanadi. Maqolada huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risidagi qonunchilik, davlat siyosati, ijtimoiy institutlar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyati, xalqaro tajriba va ularni O'zbekiston sharoitiga tatbiq etish imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda statistik ma'lumotlar, qonunchilik hujjatlari, ijtimoiy so'rovlar natijalari va grafiklar asosida xulosalar chiqarilgan. Bir qator huquqshunos olimlarning maqolalari va tajribalari o'rganilib, O'zbekistonda huquqbuzarliklar profilaktikasi uchun xizmat qiluvchi, eng samarali metodlarni tatbiq qilish orqali jinoyatchilikning oldini olish uchun keskin harakatlarni amalga oshirish kerakligi haqida fikr yuritilgan. O'zbekistonda amalda bo'lgan qonunlarga o'zgartirish kiritish bo'yicha takliflar bildirilgan. Jinoyatchilik darajasi haqida o'rganish ishlari olib borilgan va ularning natijasi batafsil yoritilgan. Xulosa qismida jinoyatchilikka qarshi kurashish samaradorligini oshirish uchun zarur taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: jinoyatchilik, profilaktika, huquqbuzarlik, mahalla, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, qonunchilik, xavfsizlik, jamiyat

ПРОФИЛАКТИКА ПРАВОНАРУШЕНИЙ, ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ ПРЕСТУПНОСТИ И ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ БОРЬБЫ С НЕЙ

Исмоилов Зафарбек Камол угли,

самостоятельный соискатель

Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы предупреждения преступности и эффективной борьбы с ней в Республике Узбекистан. Актуальность темы определяется усложнением форм и проявлений преступлений, что требует современных, системных и устойчивых подходов к их предотвращению. В работе проанализированы законодательство о профилактике правонарушений, государственная политика, деятельность социальных институтов и правоохранительных органов, а также международный опыт и возможности его адаптации к условиям Узбекистана. В исследовании использованы статистические данные, нормативно-правовые акты, результаты социологических опросов и графические материалы, на основе которых сформулированы выводы. Изучены труды и опыт ряда учёных-юристов, выработаны предложения о необходимости применения наиболее эффективных методов профилактики правонарушений, соответствующих национальной специфике, а также предприятия решительных мер по предупреждению преступности. Рассмотрены предложения по внесению изменений в действующее законодательство. Проведены исследования уровня преступности и представлены их результаты. В заключении даны необходимые рекомендации и предложения, направленные на повышение эффективности борьбы с преступностью.

Ключевые слова: преступность, профилактика, правонарушение, махалля, правоохранительные органы, законодательство, безопасность, общество

PREVENTION OF OFFENSES, CRIME PREVENTION, AND EFFECTIVE METHODS OF COMBATING THEM

Ismoilov Zafarbek Kamol ugli,

Independent researcher at Tashkent State University of Law

Abstract. This article discusses the issues of preventing and effectively combating crime in the Republic of Uzbekistan. The relevance of the topic is determined by the increasing complexity of the forms and nature of crimes and the need for modern, systematic, and sustainable approaches to their prevention. The article analyzes legislation on crime prevention, state policy, the activities of social institutions and law enforcement agencies, international experience, and the possibilities of their application in the conditions of Uzbekistan. The study draws conclusions based on statistical data, legislative acts, the results of social surveys, and graphs. The articles and experiences of a number of legal scholars were studied, and the need to take decisive actions to prevent crime by applying the most effective methods suitable for Uzbekistan and serving the prevention of offenses was considered. Proposals for amendments to existing laws in Uzbekistan were discussed. Research and studies have been conducted on the level of crime, and their results are described in detail. The conclusion provides the necessary proposals and recommendations for increasing the effectiveness of the fight against crime.

Keywords: *crime, prevention, offense, mahalla (community), law enforcement agencies, legislation, security, society*

Kirish

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, jinoyatchilikning oldini olish va unga qarshi samarali kurashish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'ldi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, jinoyatlar soni va ko'rinishlari murakkablashmoqda, jinoyatlarning yoshlar orasida ko'payishi va yangi texnologiyalar yordamida sodir etilishi huquq-tartibot organlari oldiga yangi vazifalarni qo'yadi. Maqolaning maqsadi jinoyatchilikning oldini olish va unga qarshi kurashish bo'yicha amaldagi tizimni o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash, xalqaro tajriba bilan taqqoslash va samarali takliflarni ishlab chiqishdir.

Jinoyat kodeksi bilan taqiqlangan, aybli ijtimoiy xavfli qilmish (harakat yoki harakatsizlik) jazo qo'llash tahdidi bilan jinoyat deb topiladi [1]. Jinoyatchilik – shaxsiy manfaatlarni ko'zlab yoki ijtimoiy norozilik natijasida yuzaga keladigan, mavjud ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy tizimga qarshi qaratilgan faoliyatdir. Bunday holatlar jamiyatda huquqiy, moddiy, ma'naviy va iqtisodiy muhitga jiddiy zarar yetkazadi. Ayniqsa, jinoyatlarning yoshlar orasida ko'payishi, ularning yangi texnologiyalar yordamida sodir etilayotgani bu sohada keskin chora-tadbirlar ko'rishni talab etadi. Jinoyat sodir qilinganda surishtiruvchi, tergovchi, prokuror va sud jinoyat yuz berganligini, uning sodir etilishida kim aybdorligini, shuningdek, u bilan bog'liq barcha holatlarni aniqlashi shart [1]. Aytish kerakki, har kimga malakali yuridik yordam olish huquqi kafolatlanadi. Qonunda nazarda tutilgan hollarda yuridik yordam davlat hisobidan ko'rsatiladi [2].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev boshchiligida olib borilayotgan islohotlar, xususan, "Inson qadri uchun" tamoyiliga asoslanib olib borilayotgan siyosat jinoyatchilikning oldini olishda har bir fuqaroning ishtirokini ta'minlash, fuqarolik jamiyati institutlarini jalb qilish va ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirishga yo'naltirilgan. Bu esa jinoyatchilikka qarshi kurashishda innovatsion yondashuvlar, ilg'or tajriba va tizimli nazoratni joriy etish orqali ijobiy natijaga erishish imkonini bermogda.

Asosiy qism

Maqolada kriminologik tahlil, tizimli yondashuv, statistik usul, huquqiy tahlil, sotsiologik usul, kriminologik tahlil kabi metodlardan foydalanildi.

Jinoyatchilik kriminologik hodisa bo'libgina qolmay, ijtimoiy, iqtisodiy, psixologik va siyosiy jihatdan ham murakkab muammo hisoblanadi. Jinoyatlarning sabablarini o'rganishda klassik va zamonaviy kriminologik yondashuvlar qo'llanadi. Klassik yondashuv jinoyatni shaxsning ongli tanlovi sifatida qarasa, zamonaviy yondashuvlar jinoyatchilikning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy omillariga urg'u beradi. Shu bilan birga, jinoyatga moyil shaxslar bilan tadbirlar tashkil etish ham jinoyatchilikni kamaytirish uchun yordam berishi mumkin. Masalan, 2006–2011-yillarda Jizzax viloyati prokurori sifatida faoliyat yuritgan P. Bobojonov o'z tadqiqot ishlarida jinoyatchilikni

kamaytirish uchun faqat jazoni kuchaytirish emas, balki jinoyatni keltirib chiqaruvchi omillarni bartaraf etish muhimligini ta'kidlab o'tgan [3].

IIV akademiyasining ilmiy-amaliy eksperti A.A. Turayev esa jinoyatchilikka qarshi kurashishda huquqni muhofaza qiluvchi organlarning salohiyatini oshirish, ularni zamonaviy axborot texnologiyalari bilan ta'minlash zarurligini ko'rsatib o'tgan [4]. Ne'matov Azizbek G'olibjon o'g'lining "Theoretical and legal analysis of causes of the crime and conditions conducive to its committing" deb nomlangan maqolasida mahalla va fuqarolik institutlari o'rtasida hamda ijtimoiy xodimlar va ta'lim muassasalarida profilaktik ishlarni amalga oshirish, buni qonun bilan tasdiqlash kerakligi aytib o'tilgan [5]. Ichki ishlar vazirligi akademiyasi tadqiqotchisi O'. Sayfullayev "O'zbekistonda jinoyatchilikka qarshi kurashish: muammolar va yechimlar" deb nomlangan maqolasida jinoyatga sabab bo'ladigan iqtisodiy-ijtimoiy omillar haqida so'z yuritgan. Ishsizlik, kambag'allik, migratsiya oqibatlari, shu bilan birga, HMQO faoliyatidagi kamchiliklarni ham tahlil qilgan. Masalan, korrupsiya, professional tayyorgarlikning yetishmasligi [6]. Shuningdek, Samarqand davlat universitetining jinoyat huquqi kafedrasida yordamchi o'qituvchisi D.R. Uraqovning "Crime prevention in modern Uzbekistan" nomli maqolasida O'zbekistonda huquqbuzarlikka qarshi kurashish va uning oldini olishga qaratilgan nazariyalar yoritilgan, shuningdek, jinoyatchilikka qarshi kurashishning 9 ta usuli ko'rsatilgan. Ulardan biri "Sociological Methods", ya'ni sotsiologik metodning asosini huquqni muhofaza qiluvchi organlar bilan so'rovnoma va suhbatlar o'tkazish, ta'lim muassasalarida yoshlar o'rtasida huquqbuzarlikning oldini olishga qaratilgan choralarni ko'rishga ruxsat berish va huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan choralarni tahlil qilish tashkil etadi [7]. Ichki ishlar vazirligi akademiyasi tinglovchisi Mahmudjonov Qilichbekning "Modern technical devices in crime detection" nomli maqolasida zamonaviy texnika va texnologiyalarning huquqbuzarliklarni aniqlash va ularning oldini olishda texnika va texnologiyalarning o'rni hamda foydalari muhokama qilingan. Masalan, biometrik identifikatsiyalash ya'ni barmoq izini skanerlash, yuz ko'rinishi, tanib olish texnologiyalari orqali gumonlanuvchilar orasidan aynan aybdorni ajratib olish mumkinligi keltirilgan [8]. Shuningdek, O'zbekiston Milliy gvardiyasining mintaqaviy xavfsizlik boshqarmasi katta inspektori S.Q. Amirqulovning "Principles of continuous crime prevention and elimination today" nomli maqolasida jinoyatchilikka qarshi kurashishning bir qancha strategiyalari tavsiflangan.

Jumladan huquqbuzarlikka qarshi doimiy choralar jamoat hamda huquqiy nazorat organlari bilan o'zaro hamkorlik qilgan holda olib borilishi orqali yaxshi natijalarga erishish mumkinligi aytib o'tilgan [9]. Yapon huquqshunosi A. Suzukining "Routine activities and customers fraud victimization: findings from social survey in Chiba Prefecture, Japan" deb nomlangan maqolasida fuqarolarni aldashga qarshi profilaktika va ijtimoiy xavfsizlik strategiyalari ishlab chiqilgan. Ularda aynan hukumatning maxsus organi tomonidan ishlab chiqilgan dastur asosida profilaktik ta'lim jarayonida misollar bilan tushuntirish shartligi keltirilgan. Jamiyatdagi o'g'rilik va firibgarlik jinoyatlarini kamaytirishga nisbatan psixologik yondashuv metodi haqida so'z yuritilgan, unga ko'ra, notanish insonlarga o'z ma'lumotlarini bermaslik,

hujjatlashtirilmagan ma'lumotlarga ishonmaslik kabi ta'limotlari mavjud. Suzukining aytishicha, kundalik onlayn faoliyatning yuqori bo'lishi firibgarlikka uchrash xavfini oshiradi, ayniqsa, fuqarolarning o'zlarini himoyasiz deb hisoblamasligi ularni yanada zaiflashtiradi [10]. Shuningdek, Braziliya Yuqori darajali politsiya tayyorlash oliy o'quv muassasasi o'qituvchisi Isangelo Sennaning "Measuring the effects of crime prevention through environmental design (CPTED) on fear of crime in public spaces" nomli maqolasida asosiy g'oya jinoyatchilikning oldini olishda muhitning ta'siri konsepsiyasining samaradorligi tahlil qilinadi. Ya'ni jamoat joylarida fizik holatni o'zgartirish orqali jinoyatchilikni kamaytirish mumkinmi degan savolga javob berilgan. So'rovnoma o'tkazilgan va jamoatchilikdan ma'lumotlar to'plangan. Londondagi metro stansiyalarida ushbu so'rovnomanini o'tkazishgan. Natijada daraxtlar ko'p va zich, qorong'i joylarda insonda jinoyatchilik qo'rquvi vujudga kelishi mumkin, degan fikrga kelishgan. Buning oldini olish uchun ko'chalarga yoritish chiroqlarini joylashtirish va shubhali harakatlarni kuzatish uchun ochiq maydonlar yaratish g'oyasi ilgari surilgan [11].

London universitetida "future crimes", ya'ni kelajakda bo'lishi mumkin bo'lgan jinoyatlar bo'yicha professor Shane D. Jonson o'zining "Identifying and preventing future forms of crimes using situational crime prevention" nomli tadqiqot ishida onlayn firibgarlik, SI yordamida yasalgan jinoyatlardan qanday himoyalalanish to'g'risida tavsiyalar berilgan. Mazkur tavsiyalardan aynan O'zbekistonga mos keladigani kiberjinoyatlar va SI bilan tayyorlangan jinoyatlardan himoyalalanish uchun texnologik verifikatsiya vositalaridan foydalanish. Masalan, deepfake – avtomatik audit tizimlari orqali videolarni yoki fayllarni tekshirish. Yuqorida aytib o'tilgan yo'llar kiberjinoyatlardan va insonlarning shaxsiy ma'lumotlari xavfsiz saqlanishi uchun xizmat qiladi [12]. B. Shodmonov "Mahalla institutining jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi o'rni" nomli maqolasida mahalla asrlar davomida shakllangan tarbiya va xavfsizlik maskani ekanligi, agar mahallada jinoyatchilikka qarshi kurashish kuchaytirilsa, yaxshi natijalarga erishish mumkin, deya fikr yuritgan. "Obod va xavfsiz mahalla" dasturi orqali jinoyatchilik darajasini kamaytirish maqsadi ko'zlanadi [13]. B. Rasulov "Kriminologik tahlil va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimi" deb nomlangan maqolasida jinoyatning sabablari, shart-sharoitlari va omillarini ilmiy yondashuv yo'li bilan o'rganadi. Uning tahlili jinoyatchilikning oldini olishga qaratilgan strategiyani aniqlashga yordam beradi [14]. Sh. Rashidov "Huquqiy tahlil metodologiyasi" nomli maqolasida 4 ta metodologik yondashuvni keltirgan: mazmuniy yondashuv, struktural yondashuv, tarixiy yondashuv, qiyosiy yondashuv. Mazkur yondashuvlar orqali huquqning mazmuni mohiyatini tezda aniqlash, normalarni tez anglash va ularga amal qilish, uslubiyatini to'g'ri tanlashga yordam berishi keltirilgan [15].

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, jinoyatchilik murakkab, ko'p qirrali ijtimoiy hodisa sifatida turli yondashuvlar orqali o'rganilishi zarur. Klassik kriminologik qarash jinoyatni shaxsning ongli tanlovi sifatida baholasa, zamonaviy ilmiy tadqiqotlar jinoyatchilikning sabablari ko'proq ijtimoiy-iqtisodiy, psixologik va madaniy omillar bilan chambarchas bog'liq ekanini ta'kidlaydi.

O'zbek olimlari va tadqiqotchilarining ishlari jinoyatchilikka qarshi kurashishda turli metodlarni ko'rsatib beradi. Masalan, P. Bobojonov jazoni kuchaytirish bilan bir qatorda jinoyatga olib keluvchi omillarni bartaraf etish zarurligini urg'ulagan. A.A. Turayev huquqni muhofaza qiluvchi organlarni zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlash lozimligini ta'kidlagan. A.G'. Ne'matov esa mahalla va fuqarolik institutlarining profilaktikadagi o'rniga urg'u beradi. O. Sayfullayev jinoyatning iqtisodiy-ijtimoiy sabablarini ochib bergan bo'lsa, D.R. Uraqov sotsiologik metodlar orqali aholi orasida tushuntirish va so'rovnomalar o'tkazish samarali usullardan biri ekanini ko'rsatadi.

Xorijiy tadqiqotchilar ham jinoyatchilik profilaktikasi bo'yicha muhim qarashlarni ilgari suradi. Masalan, yaponiyalik A. Suzuki psixologik yondashuvni fuqarolarni firibgarlikka qarshi himoya qilishda ta'lim va ongni oshirishni muhim deb biladi. Braziliyalik I. Senna esa muhitni o'zgartirish (CPTED) orqali jinoyatning oldini olish mumkinligini asoslagan. London universiteti tadqiqotchisi Sh. Jonson esa kiberjinoyatlar va yangi texnologiyalar bilan bog'liq xavflarga qarshi kurashishda verifikatsiya va texnologik audit vositalarini taklif qiladi. Shuningdek, B. Shodmonov mahalla institutining tarixiy asosda jinoyatchilikka qarshi kurashishdagi samara-dorligini ko'rsatadi, Sh. Rashidov esa metodologik yondashuvlarning ilmiy asosini ishlab chiqqan.

Mazkur tadqiqotlardan kelib chiqib aytish mumkinki, O'zbekistonda jinoyatchilikka qarshi kurashish faqat jazoga tayanmasdan, balki profilaktika, ta'lim, ijtimoiy-iqtisodiy omillarni kamaytirish, texnologiyalardan foydalanish va mahalla kabi an'anaviy institutlarni kuchaytirish orqali kompleks yondashuv asosida olib borilishi zarur. Xususan, texnologik yo'nalishda biometrik tizimlar, kameralar va kiberjinoyatlarga qarshi texnologik vositalarni keng joriy etish; ijtimoiy yo'nalishda yoshlar orasida huquqiy ongni oshirish, mahalla va ta'lim muassasalari orqali profilaktik ishlarni tizimli olib borish; ilmiy yo'nalishda maxsus ilmiy-tahliliy markazlar orqali jinoyatchilik sabablarini muntazam o'rganish va tavsiyalar ishlab chiqish; psixologik yo'nalishda jinoyatga moyil shaxslar bilan individual ishlash, psixologik yordam va reabilitatsiya dasturlarini joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Shu asosga ko'ra, jinoyatchilikka qarshi samarali kurashishning kaliti kompleks yondashuv va xalqaro hamda mahalliy ilmiy tajribalarni uyg'unlashtirishdir.

So'nggi yillarda jinoyatchilikning oldini olish va unga qarshi kurashish bo'yicha ko'plab normativ hujjatlar qabul qilindi: "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonun, Prezident farmonlari bu sohadagi huquqiy asosni mustahkamladi. Jinoyatchilikning oldini olishda mahalla raislari, yoshlar yetakchilari, xotin-qizlar faollari, ijtimoiy xodimlar, hokim yordamchisi va profilaktika inspektorlari birgalikda harakat qilmoqda. "Mahallabay ishlash tizimi" aynan shu maqsadlarda joriy qilingan.

Stat.uz ma'lumotlariga ko'ra, oxirgi 3 yil ichida jinoyatlarning umumiy soni ko'payib bormoqda. Bu esa profilaktik ishlarning soni va sifatini yana ham ko'paytirish kerakligini anglatadi. Masalan, 2023-yilda o'tgan yilga nisbatan og'ir va o'ta og'ir jinoyatlar soni 9 foizga ko'paygan.

IIV tizimida jinoyatlarni monitoring qilish, xavfli hududlarni aniqlash, jinoyatchilik xaritalarini tuzish kabi zamonaviy tizimlar joriy qilinmoqda. Bu esa tezkorlik va

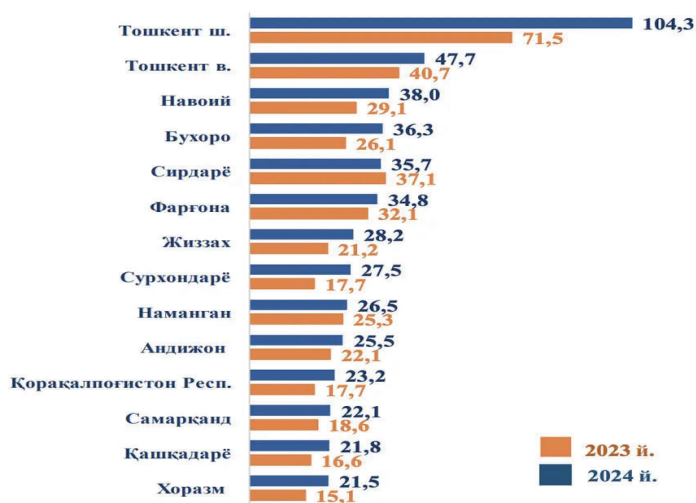
samaradorlikni oshiradi. Jinoyatchilik xaritasi mamlakatimizda uch xil rangdan iborat, qizil, sariq va yashil. Qizil hudud jinoyatchilik darajasi yuqori bo'lgan xavfli hudud hisoblanadi. Sariq hudud jinoyatchilik darajasi o'rtacha bo'lgan va o'rtacha xavfli hudud hisoblanadi. Yashil hudud esa jinoyatchilik darajasi va soni bo'yicha eng quyi turuvchi hudud hisoblanadi.

Ijtimoiy tarmoqlarda jinoyatlarning oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurashish borasida targ'ibot ishlari olib borilmoqda. Blogerlar, jurnalistlar va fuqarolar orasida huquqiy savodxonlikni oshirish tadbirlari kengaymoqda.

1-rasm. O'zbekistondagi jinoyatchilik xaritasi (2024)

Жиноятлар даражаси ҳудудлар кесимида
(январь-декабрь, 10 минг аҳолига нисбатан, жиноятчилик ҳолатлари)

2-rasm. O'zbekistonda jinoyatchilikning oxirgi 2 yil kesimida ortishi
va kamayib borish dinamikasi*

* Manba: stat.uz

Jadval

2020-yildan buyon respublika hududida bo'lgan jinoyatchilik tahlili*

Yillar	2020	2021	2022	2023	2024
O'zbekiston Respublikasi	62081	111082	105215	104096	132298
Qoraqalpog'iston Respublikasi	2092	3306	3367	3554	4673
Andijon viloyati	4618	6930	7231	7487	8743
Buxoro viloyati	3570	5267	5175	5339	7489
Jizzax viloyati	1775	2731	2865	3192	4288
Qashqadaryo viloyati	3508	5813	5810	5928	7841
Navoiy viloyati	1943	2998	2965	3132	4120
Namangan viloyati	4235	7054	7212	7742	8204
Samarqand viloyati	5307	7505	7727	7843	9402
Surxondaryo viloyati	3176	5041	4995	5102	8001
Sirdaryo viloyati	1681	3138	3405	3387	3295
Toshkent viloyati	7261	11957	12259	12430	14702
Farg'ona viloyati	10952	19903	15182	13025	14289
Xorazm viloyati	2698	2929	2905	3023	4339
Toshkent shahri	8657	25543	22791	21728	32106

* Manba: stat.uz

Ko'rinadiki, 2019–2023-yillarda voyaga yetmaganlar orasida jinoyatlar soni 4,4 barobarga, voyaga yetmaganlar orasidagi jinoyatlar esa 4,4 barobarga ko'paygan. Bu natijalar profilaktika ishlari yetarli emasligini ko'rsatadi. Hududlar bo'yicha Toshkent shahri jinoyatlar soni bo'yicha birinchi o'rinda (32 106 ta), eng past ko'rsatkich esa Sirdaryoda qayd etilgan.

Texnologik yondashuvlar nuqtayi nazaridan, jinoyatchilik xaritalari, xavfli hududlarni aniqlash tizimlari joriy qilingan, lekin ularning samaradorligi hali to'liq ta'minlanmagan.

O'zbekiston tajribasi jinoyatchilikka qarshi kurashish bo'yicha ko'plab ijobiy jihatlarga ega. Ammo mavjud tizimda ayrim kamchiliklar ham mavjud. Aholining ayrim qatlamlarida huquqiy madaniyat yetarli darajada shakllanmagan. Bu esa jinoyatga moyillikni oshiradi. Bunday jinoyatlarning oldini olish uchun Prezident farmoni bilan mahallalarga va turli aholi qatlamlari orasida maxsus tushuntirish ishlarini olib boruvchi mutaxassislar va huquqiy bilim yurtlari o'qituvchilari respublika bo'ylab taqsimlangan va tushuntirish ishlari olib borilgan.

Islahotlarga qaramay, yoshlar orasida bezorilik, o'g'rilik, giyohvandlik kabi jinoyatlar hali ham kuzatilmoqda. Ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik va iqtisodiy

qiyinchiliklar ayrim hollarda jinoyatga sabab bo'lmoqda. Mahallalarda ijtimoiy xodimlar va profilaktika inspektorlarining moddiy-texnik bazasi yetarli emas.

Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- maktablarda va oliy ta'lim muassasalarida, shuningdek, turli aholi qatlamlari orasida huquqiy targ'ibotlarni olib borishni yanada ko'paytirish va maktablarda har dushanba o'tilishi majburiy bo'lgan, huquqiy tarbiya fanini darslik sifatida joriy qilish;

- mahalla va ichki ishlar organlari o'rtasida elektron ma'lumot almashinuvini yo'lga qo'yish. Shuningdek, aholining huquqiy ongini oshirishga qaratilgan turli tadbirlar tashkil etish. Mahalla inspektorlarining aholi orasida, ayniqsa, yoshlar orasida tushuntirishlar olib borayotganini tekshirish va nazorat qilish;

- aholi bandligini ta'minlash va ularning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish bo'yicha qo'shimcha davlat dasturlarini ishlab chiqish. Ayniqsa, yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish va ularni ish bilan ta'minlash bo'yicha respublika miqyosida maxsus ishchi guruh ajratish;

- jinoyatni sodir etgan, lekin ijtimoiy xavfi uncha katta bo'lmagan shaxslar bilan ijtimoiy rehabilitatsiya dasturlarini yo'lga qo'yish choralari yanada isloh qilish va ularga mos ish bilan band qilish choralari ko'rish.

Shu bilan birga, O'zbekistonda amalga oshirilgan ishlarni rivojlangan davlatlar tajribasi bilan qiyoslaydigan bo'lsak, masalan, AQShda politsiya va jamoatchilik o'rtasida yaqin hamkorlik o'rnatilgan, barcha ko'chalar yoritilgan va kameralashtirilgan. Yoshlar uchun profilaktik dasturlar ishlab chiqilgan. Aholi ko'p yashaydigan hududlarda "gunshot detection systems" qurol ovozi aniqalaydigan qurilmalar o'rnatilgan va bu qurilmalar avtomatik ravishda politsiya boshqarmasiga xabar yuboradi. Hukumat jinoyatchilik avj olgan joylarga ko'plab politsiya xodimlarini yuboradi, aynan ushbu chora, Urban instituti tadqiqotlariga qaraganda, AQShda jinoyatchilikni 5–10 foizga kamaytirgan.

Germaniyada esa aynan jinoyatchilikning oldini olish uchun Jinoyatchilik profilaktikasi milliy markazi tashkil qilingan va unda sohadagi turli mutaxassislar birlashtirilgan. Ular esa aholi orasida qanday jinoyatlar avj olayotgani va ularga qarshi qanday kurashish mumkinligi haqida dasturlar ustida ishlaydilar. Maktablarda turli tushuntirish ishlari olib boriladi. Internetda kiberjinoyatga qarshi turli platformalar faoliyat yuritadi. Masalan, jugendschutz.net kabi.

Mazkur davlatlarning ba'zi tajribalarini O'zbekistonda qo'llash mumkin. Masalan, AQShdan barcha ko'chalarni yoritish tizimlari bilan ta'minlash va kameralashtirish tajribasini olsa bo'ladi. Germaniyadan esa jinoyatlarning oldini olishga qaratilgan maxsus ilmiy-amaliy tadqiqot markazi tashkil qilinishi tajribasini o'zlashtirsa bo'ladi va bu markazning faoliyatini HMQO bilan birgalikda tashkil qilish kerak. Shu bilan birgalikda, ko'plab olimlarning huquqbuzarlik profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish uchun ishlab chiqqan metodlari bilan tanishib chiqdik, aynan o'sha metodlarni O'zbekistonda ham qo'llash ham jinoyatchilikni kamaytirishga katta hissa qo'shadi.

Maqolada ilmiy manbalarga tayangan holda jinoyatchilikni kamaytirishda kompleks yondashuv zarurligi asoslab berildi. Fikrimizcha, O'zbekistonda samarali profilaktika tizimi yaratish uchun xalqaro tajriba (AQSh, Germaniya), sud amaliyoti, mahalla institutlari va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirish talab etiladi. Faqat jazoga tayanish o'rniga profilaktika – tarbiya – bandlik – ijtimoiy yordam – texnologik nazorat zanjiri shakllantirilsa, jinoyatchilik darajasini barqaror kamaytirish mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasida jinoyatchilikning oldini olish va unga qarshi kurashish bo'yicha tizimli yondashuv shakllanmoqda. Bu borada qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari, mahalla va fuqarolik jamiyatining faolligi ijobiy natija bermoqda. Ammo mavjud muammolarni to'liq bartaraf etish uchun jinoyatchilikka qarshi kurashish yo'llarini doimiy takomillashtirish, xalqaro tajribalarni joriy etish va aholining huquqiy ongini oshirish zarur.

Jinoyatchilikka qarshi kurashish jamiyatning barcha qatlamlari birgalikda harakat qiladigan uzluksiz jarayondir. Faqat jazolash emas, balki tarbiya, ma'rifat, ijtimoiy yordam va imkoniyat yaratish orqali jinoyatchilikni kamaytirish mumkin. Har bir fuqaroning huquqiy bilimiga ega bo'lishi, ijtimoiy adolatning qaror topishi va davlat organlarining ochiqqligi bu borada muvaffaqiyatni kafolatlaydi. Jinoyatchilarni jazolash va ungacha bo'lgan bosqichlar, ya'ni ish qo'zg'atilgandan boshlab to sud hukmi chiqqunga qadar yo'lni bosib o'tish, murakkab tergov jarayonlari amalga oshirilishidan va shaxsni jazolashdan ko'ra aynan o'sha jinoyatchilikning oldini olish rivojlanayotgan davlatning aynan ushbu tizimdagi oldinga tashlagan katta qadami hisoblanadi. Shuningdek, chet el huquqshunos olimlarining fikrlariga va rivojlangan davlatlar tajribasiga tayangan holda O'zbekistonda huquqbuzarliklarning oldini olish uchun jadal islohotlar qilish, shu bilan birga, aholining huquqiy ongini rivojlantirish uchun davlat tomonidan sarmoyalar ajratish orqali jinoyatchilik sonini keskin kamaytirish uchun jiddiy harakat qilish kerak.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi [Criminal Code of the Republic of Uzbekistan]. Tashkent, Adolat Publ., 2023, pp. 5–7.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi [Constitution of the Republic of Uzbekistan]. Tashkent, O'zbekiston Publ., 2023.
3. Bobojonov R. Jinoyat va jinoyatchilik: nazariya va amaliyot [Crime and Criminality: Theory and Practice]. Tashkent, Tashkent State University of Law Publ., 2020, no. 3, pp. 6–12.
4. To'rayev A.A. Jinoyatchilikka qarshi kurashda huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyati [The Activities of Law Enforcement Agencies in Combating Crime]. Tashkent, Academy of the Ministry of Internal Affairs, 2021, vol. 2-3, pp. 7–24.

5. Nematov A. [Theoretical and Legal Analysis of the Causes of Crime and the Conditions Conducive to its Committing]. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 2021, no. 11, pp. 49–52.
6. Sayfullayev O'. O'zbekistonda jinoyatchilikka qarshi kurashish: muammolar va yechimlar [Combating Crime in Uzbekistan: Problems and Solutions]. *Rights and Duties*, no. 1, pp. 37–42.
7. Urakov D.R. Crime Prevention in Modern Uzbekistan. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies*, 2024, pp. 4–8.
8. Makhmudjonov Q. Modern Technical Devices in Crime Detection. *World Bulletin of Management and Law*, 2024, no. 37, pp. 17–20.
9. Amirqulov S. Principles of Continuous Crime Prevention and Elimination Today. *Web of Scientist*, 2024, vol. 5, no. 4, pp. 143–146.
10. Suzuki A. Routine activities and consumer fraud victimization: findings from a social survey in Chiba Prefecture, Japan. *Crime Prevention & Community Safety*, 2024, vol. 26(5), pp. 373–384.
11. Isangelo S. Measuring the effects of Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) on fear of crime in public spaces. *Crime Prevention & Community Safety*, 2025, vol. 27(1), pp. 15–21.
12. Shane D.J. Identifying and preventing future forms of crimes using situational crime prevention. *Web of Scientist*, 2024, no. 37, pp. 515–534.
13. Shodmonov B. Mahalla institutining jinoyatchilikka qarshi kurashdagi o'рни [The Role of the Mahalla Institution in Combating Crime]. *Social Sciences*, 2022, no. 2, pp. 45–49.
14. Rasulov B.B. Kriminologik tahlil va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimi [Criminological Analysis and Crime Prevention System]. *Rights and Duties*, 2020, vol. 3, pp. 4–9.
15. Rashidov Sh. Huquqiy tahlilning metodologiyasi [Methodology of Legal Analysis]. *Journal of Legal Sciences*, 2021, vol. 2, pp. 12–14.

KRIMINOLOGIYA

VA JINOIY ODIL SUDLOV

ILMIY-AMALIY JURNAL

2025-yil 3-son